

Τα Επιχειρήματα στην Έκθεση

Τα επιχειρήματα είναι το μέσον που έχουμε στη διάθεσή μας για να πείθουμε τους συνομιλητές μας με βάση τη λογική. Μπορεί να καταφέρνουμε να κάνουμε τους άλλους να δεχθούν τις θέσεις μας χρησιμοποιώντας άλλα μέσα (προσωπική γοητεία, ομορφιά, κολακεία, εξαπάτηση, εκβιασμό, απειλή, βία, κλπ) αλλά τότε δεν απευθυνόμαστε στη λογική του συνομιλητή μας (απευθυνόμαστε στα αισθήματα ή στα ένστικτά του) και τον εξαναγκάζουμε δια της βίας ή με απειλή βίας να δεχθεί τις θέσεις μας. Αυτός ο τρόπος να «πείθουμε» τους άλλους είναι κακός διότι προσπαθούμε να χειραγωγήσουμε τους συνομιλητές μας (εκμεταλλευόμενοι συχνά τις αδυναμίες τους) είτε με τρόπο πλάγιο είτε με τρόπο ωμό. Αυτό σημαίνει ότι δεν σεβόμαστε τους συνομιλητές μας, ότι προσπαθούμε να εκβιάσουμε τη συμφωνία τους, ότι δεν τους επιτρέπουμε να ακούσουν ή να διαβάσουν τα επιχειρήματά μας, να τα σκεφτούν και να κρίνουν ελεύθερα και λογικά αν θα συμφωνήσουν μαζί μας ή όχι.

Από τι αποτελείται ένα επιχείρημα;

Ένα επιχείρημα αποτελείται από προτάσεις (τουλάχιστον δύο) ορισμένες εκ των οποίων (οι προκείμενες) συνιστούν λόγους για να δεχθούμε μία άλλη πρόταση, **το συμπέρασμα**.

Παραδείγματος χάριν:

Η πυρηνική ενέργεια δεν πρέπει να χρησιμοποιείται διότι τα απόβλητα είναι επικίνδυνα για την υγεία σε βάθος χρόνου και τυχόν ατύχημα στις εγκαταστάσεις έχει ολέθριες άμεσες και μακροχρόνιες συνέπειες.

Στο συγκεκριμένο παράδειγμα το επιχείρημά μας αποτελείται από τρεις προτάσεις: Το **συμπέρασμα** για το οποίο θέλουμε να πείσουμε είναι η πρόταση:

- «Η πυρηνική ενέργεια δεν πρέπει να χρησιμοποιείται»
και οι λόγοι που επικαλούμαστε για να πείσουμε (οι προκείμενες) είναι οι προτάσεις:
- «τα απόβλητα είναι επικίνδυνα για την υγεία σε βάθος χρόνου»
«τυχόν ατύχημα στις εγκαταστάσεις έχει ολέθριες άμεσες και μακροχρόνιες συνέπειες».

Όπως, ίσως, θα παρατηρήσατε οι τρεις αυτές προτάσεις που συνιστούν το επιχείρημά μας στο παραπάνω παράδειγμα (μία πρόταση για το συμπέρασμα και δύο ως προκείμενες) περιέχονται όλες σε μία περίοδο, μία **γραμματική πρόταση**, που ξεκινά με κεφαλαίο γράμμα και καταλήγει σε τελεία. Δηλαδή, ένα επιχείρημα που χρειάζεται δύο τουλάχιστον προτάσεις (το συμπέρασμα και τουλάχιστον μία προκείμενη), δεν είναι υποχρεωτικό να αποτελείται από δύο τουλάχιστον γραμματικές προτάσεις. Οι δύο ή περισσότερες προτάσεις που χρειάζεται το επιχείρημα μπορεί να διατυπώνονται σε μία ή περισσότερες περιόδους ή γραμματικές προτάσεις.

π.χ., το επιχείρημα για την πυρηνική ενέργεια (με τρεις προτάσεις, δηλαδή το συμπέρασμα και δύο προκείμενες) που διατυπώθηκε παραπάνω σε μία περίοδο (σε μία γραμματική πρόταση) θα μπορούσε να διατυπωθεί σε δύο γραμματικές προτάσεις (δύο περιόδους) ως εξής:

«Η πυρηνική ενέργεια δεν πρέπει να χρησιμοποιείται. Είναι γνωστό ότι τα απόβλητα είναι επικίνδυνα για την υγεία σε βάθος χρόνου και τυχόν ατύχημα στις εγκαταστάσεις έχει ολέθριες άμεσες και μακροχρόνιες συνέπειες». Θα μπορούσε επίσης το ίδιο επιχείρημα να διατυπωθεί σε τρεις περιόδους (σε τρεις γραμματικές προτάσεις):

(1^η) «Η πυρηνική ενέργεια δεν πρέπει να χρησιμοποιείται. (2^η) Είναι γνωστό ότι τα απόβλητα είναι επικίνδυνα για την υγεία σε βάθος χρόνου. (3^η) Επίσης τυχόν ατύχημα στις εγκαταστάσεις έχει ολέθριες άμεσες και μακροχρόνιες συνέπειες».

Τι είναι, λοιπόν, ένα επιχείρημα;

Επιχείρημα είναι ένας συλλογισμός για να υποστηριχθεί μία θέση. Όπως είπαμε και προηγουμένως, ένα επιχείρημα αποτελείται από δύο τουλάχιστον προτάσεις: **Το συμπέρασμα και μία τουλάχιστον προκείμενη.** Ασφαλώς οι προκείμενες μπορεί να είναι πολύ περισσότερες. Επίσης, το συμπέρασμα ενός επιχειρήματος (το οποίο μπορεί να εμφανίζεται στην αρχή στον μέσον ή στο τέλος ενός συλλογισμού) μπορεί να χρησιμοποιηθεί, ακόμη και στην ίδια περίοδο, ως προκείμενη ενός άλλου επιχειρήματος για να υποστηρίξει ένα άλλο συμπέρασμα.

π.χ.: «Επειδή οι συνέπειες της χρήσης πυρηνικής ενέργειας είναι μακροχρόνιες και ολέθριες, η πυρηνική ενέργεια δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για ενεργειακού σκοπούς οπότε τα σχέδια της Γαλλίας για την επέκταση του πυρηνικού της προγράμματος πρέπει να απορριφθούν».

Εδώ έχουμε δύο επιχειρήματα:

Το πρώτο αποτελείται από την **προκείμενη**

«οι συνέπειες της χρήσης πυρηνικής ενέργειας είναι μακροχρόνιες και ολέθριες»

και το **συμπέρασμα**

«η πυρηνική ενέργεια δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για ενεργειακού σκοπούς».

Το δεύτερο επιχείρημα αποτελείται από την **προκείμενη**:

«η πυρηνική ενέργεια δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για ενεργειακού σκοπούς»

και έχει ως **συμπέρασμα** την πρόταση:

«τα σχέδια της Γαλλίας για την επέκταση του πυρηνικού της προγράμματος πρέπει να απορριφθούν»

Προσοχή!

Ασφαλώς δεν συνιστούν επιχείρημα οποιεσδήποτε προτάσεις βάλουμε μαζί. Πρέπει οι προτάσεις που χρησιμοποιούνται να συνιστούν έναν συλλογισμό. Οι προκείμενες να δίνουν λόγους για να δεχθούμε το συμπέρασμα. Αν π.χ., πω «*Σήμερα είναι Τρίτη και ο ήλιος λάμπει*» δεν έχω διατυπώσει ένα επιχείρημα παρότι έβαλα μαζί δύο προτάσεις: «*Σήμερα είναι Τρίτη*» και «*ο ήλιος λάμπει*».

Για να έχω ένα επιχείρημα πρέπει να προσφέρω λόγους που αναμένω ότι θα τους δεχθεί ο συνομιλητής μου ώστε να υποστηρίξω ένα πιο αμφιλεγόμενο συμπέρασμα. π.χ., Αν θέλω να υποστηρίξω (ως *συμπέρασμα*) την αμφιλεγόμενη θέση ότι πρέπει να επιτραπεί η ευθανασία, θα επικαλεστώ ως λόγους άλλες προτάσεις που θεωρώ ότι ο συνομιλητής μου είναι πιο έτοιμος να δεχθεί: π.χ., *ότι πρέπει να σεβόμαστε την ελευθερία των ατόμων να ρυθμίζουν τη ζωή τους, ότι μας ενδιαφέρει η ποιότητα της ζωής και όχι απλώς η παράτασή της σε καθεστώς πόνου.*

Δηλαδή το επιχείρημά μας μπορεί να έχει την εξής μορφή:

«Επειδή πρέπει να σεβόμαστε την ελευθερία των ατόμων να ρυθμίζουν τη ζωή τους και επιπλέον αυτό που μας ενδιαφέρει είναι η ποιότητα της ζωής και όχι απλώς η παράτασή της σε καθεστώς πόνου, έπεται ότι πρέπει η ευθανασία να επιτραπεί.»

Στο παραπάνω επιχείρημα υπάρχουν και κάποιες λανθάνουσες προκείμενες οι οποίες παραλείπονται ως ευκόλως εννοούμενες: *ότι ο πόνος είναι κάτι που αποδοκιμάζουμε ή ότι η ευθανασία πρέπει να συνδέεται με την ελεύθερη βούληση των ανθρώπων.*

Πώς διακρίνουμε ένα επιχείρημα;

Πρώτα απ' όλα για να έχουμε επιχείρημα θα πρέπει να μπορούμε να διακρίνουμε τον **στενό λογικό δεσμό που συνδέει** (ή θέλουμε να συνδέει) **τις προκείμενες με το συμπέρασμα.**

Μόνο όταν κάποιες προτάσεις χρησιμοποιούνται ως λόγοι για να υποστηριχθεί κάποια άλλη πρόταση έχουμε επιχείρημα.

Για να έχουμε επιχείρημα πρέπει να μπορούμε να πούμε ότι η Χ πρόταση είναι αληθής επειδή δεχόμαστε ότι ισχύουν οι προτάσεις Ψ και ω. π.χ., *είναι αληθές ότι η ευθανασία πρέπει να επιτραπεί επειδή δεχόμαστε ως αληθές ότι πρέπει να σεβόμαστε την ελευθερία των ατόμων να ρυθμίζουν τη ζωή τους και ότι αυτό που μας ενδιαφέρει είναι η ποιότητα της ζωής και όχι απλώς η παράτασή της σε καθεστώς πόνου.*

Συχνά οι προκείμενες ενός επιχειρήματος εισάγονται με τις λέξεις «επειδή», «διότι», «εάν», «δεδομένου ότι», «αφού», «αν ισχύει ότι», «αν δεχθούμε ότι», κ.λ.π., ενώ το συμπέρασμα εισάγεται συχνά με λέξεις όπως: «άρα», «συνεπώς», «έτσι», «λοιπόν», «συνεπάγεται ότι», «έπεται», «ως εκ τούτου», «συνάγεται ότι», «κατά συνέπεια», κ.λ.π.

Δεν είναι υποχρεωτικό να εμφανίζονται αυτές οι λέξεις για να έχουμε ένα επιχείρημα ούτε είναι υποχρεωτικό όταν οι λέξεις αυτές εμφανίζονται να έχουμε επιχείρημα.

π.χ., αν πούμε «Αν η χώρα μας θέλει να προοδεύσει πρέπει να μπορεί να προσφέρει ένα μέλλον στους νέους της. Όμως η οικονομική κρίση οδηγεί τους νέους στη μετανάστευση. Λοιπόν, υπό αυτές τις συνθήκες; η χώρα δεν μπορεί αν προοδεύσει», **έχουμε ένα επιχείρημα**. Αν όμως πούμε, «Τον προηγούμενο μήνα το βιβλίο που παρήγγειλα ήταν ελαττωματικό. Το ίδιο συνέβη και πριν μια εβδομάδα. Λοιπόν, την επόμενη φορά που αυτό θα συμβεί, θα διαμαρτυρηθώ», τότε **δεν έχουμε επιχείρημα**.

Επίσης η λέξη «αφού» μπορεί να εισάγει μία προκείμενη (ή προκείμενες) σε επιχείρημα αλλά μπορεί επίσης να χρησιμοποιείται για κάποιον χρονικό προσδιορισμό χωρίς να έχουμε επιχείρημα. π.χ., αν πω «αφού δέχεσαι ότι η χώρα βρίσκεται σε σοβαρή οικονομική κρίση και ότι δεν φαίνεται να υπάρχει προοπτική ανάκαμψης στο ορατό μέλλον, πρέπει να δεχθεί; ότι δεν μπορούμε να επανέλθουμε στον προηγούμενο τρόπο ζωής», έχω ένα επιχείρημα στο οποίο οι προκείμενες εισάγονται με τη λέξη «αφού».

Αν όμως πω «αφού έφυγες, και αφού συγκεντρώθηκαν όλα τα έγγραφα, ξεκίνησε η διαδικασία της απογραφής», τότε δεν έχω επιχείρημα. Έχω μία περιγραφή του τι συνέβη μετά από κάποια χρονική στιγμή, αφού έφυγες και αφού συγκεντρώθηκαν τα έγγραφα. Και οι λέξεις «επειδή» και «διότι» μπορεί να εισάγουν προκείμενες σε ένα επιχείρημα αλλά μπορεί επίσης να χρησιμοποιούνται για να δοθεί μία εξήγηση. π.χ., Αν πω «Η στέγη καταστράφηκε διότι (επειδή) τη χτύπησε κεραυνός», δίνω μία εξήγηση και όχι ένα επιχείρημα. Ενώ εάν πω «Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν καθολική ισχύ διότι (επειδή) η ανθρωπίνη φύση είναι η ίδια σε όποια χώρα κι αν κατοικεί. κανείς», τότε έχω ένα επιχείρημα.

Πώς κάνουμε κριτική σε ένα επιχείρημα;

Δύο τρόποι υπάρχουν για να κάνει κανείς κριτική σε ένα επιχείρημα:

- ❶ είτε να αμφισβητήσει μία τουλάχιστον από τις προκείμενες
- ❷ είτε να αμφισβητήσει τον δεσμό μεταξύ των προκειμένων και του συμπεράσματος.

Για να αμφισβητήσουμε τις προκείμενες πρέπει να έχουμε τεκμήρια, να προσκομίσουμε δηλαδή πληροφορίες που να δείχνουν ότι κάποιες από τις προκείμενες είναι ψευδείς ή να δείξουμε ότι ορισμένοι όροι στις προτάσεις αυτές είναι **ασαφείς** ή **αμφίσημοι**. Αν δεχθούμε τις προκείμενες, μπορούμε στη συνέχεια να αμφισβητήσουμε κατά πόσον οι προκείμενες που δεχθήκαμε μπορούν να υποστηρίξουν το συμπέρασμα.

Ας δούμε το παρακάτω επιχείρημα:

«η θανατική ποινή είναι ηθικά επιτρεπτή επειδή συντελεί στον περιορισμό της εγκληματικότητας»

Στο επιχείρημα αυτό μπορούμε να αμφισβητήσουμε την προκείμενη ότι η θανατική ποινή συντελεί στον περιορισμό της εγκληματικότητας φέρνοντας στοιχεία που δείχνουν ότι σε χώρες όπου υπάρχει η θανατική ποινή, π.χ. στις ΗΠΑ, η εγκληματικότητα είναι μεγαλύτερη απ' ό,τι σε χώρες όπου δεν υπάρχει η θανατική ποινή. [επίκληση στη λογική, δηλαδή σε κοινές/αυταπόδεικτες παραδοχές]

Αν τώρα έχουμε το επιχείρημα:

«Η θανατική ποινή είναι δικαιολογημένη για τις ανθρωποκτονίες και τις τρομοκρατικές ενέργειες, διότι είναι απολύτως θεμιτό να τιμωρείται κάποιος με την αυστηρότερη ποινή για τέτοια ειδεχθή εγκλήματα»,

μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι έχουμε έλλειψη του ζητουμένου, ότι δηλαδή οι προκείμενες **δεν παρέχουν στήριξη** στο συμπέρασμα αλλά το **προϋποθέτουν**. Προϋποθέτουν ότι η θανατική ποινή είναι η αυστηρότερη (θα μπορούσαν να είναι τα ισόβια) και τη θεωρούν ήδη δικαιολογημένη αφού την χαρακτηρίζουν θεμιτή που δεν είναι παρά μια άλλη διατύπωση για τα το δικαιολογημένη.

Στα επιχειρήματα αυτά δεν ασκούμε κριτική όταν απλώς διατυπώνουμε μία αντίθετη θέση και ένα άλλο επιχείρημα λέγοντας π.χ., ότι η θανατική ποινή είναι ηθικά ανεπίτρεπτη επειδή παραβιάζει το δικαίωμα στη ζωή.

